

Advies 2020/20

Uitgebracht op vraag van de minister van Zelfstandigen

Artikel 110, §1 van de wet van 30 december 1992 houdende sociale en diverse bepalingen

Ontwerp van programmawet

Inhoud

Inhoud	1
Samenvattend	1
1 Voorafgaande opmerking.....	2
2 Het ontwerp van programmawet	2
2.1 Uitbreiding van het vaderschaps- en geboorteverlof	2
2.2 Pensioenen.....	3
2.3 Financiering van de sociale zekerheid.....	5
3 Advies van het Comité.....	7
3.1 Timing van de adviesvraag.....	7
3.2 Beleidsprioriteiten.....	8
3.3 Voorgestelde maatregelen.....	8

Samenvattend

Aan het Comité wordt voor advies een ontwerp van programmawet voorgelegd dat diverse maatregelen omvat op het vlak van:

- het vaderschaps- en geboorteverlof;
- de pensioenen;
- de financiering van de sociale zekerheid.

Het ABC merkt op dat het gevraagd werd om binnen een zeer strikt tijds kader van 1 werkdag zijn advies uit te brengen. Dit verhindert het Comité om voldoende kennis te nemen van de voorgestelde maatregelen (zowel inhoudelijk als legistiek-technisch) en deze grondig te beoordelen op hun mogelijke merites en hun gevolgen. Het Comité is bijgevolg niet in de mogelijkheid om er met volledige kennis van zaken en dus op een onderbouwde wijze advies over uit te brengen. Dit is volgens het Comité problematisch, zeker gegeven de aard en de

draagwijdte van sommige van de voorgestelde maatregelen. Het Comité vraagt dan ook met aandrang om in de toekomst te waken over de noodzakelijke randvoorwaarden om op een kwaliteitsvolle en ernstige manier te kunnen (blijven) werken.

Waar mogelijk zal het Comité verwijzen naar de standpunten ingenomen in reeds eerder uitgebrachte adviezen. Waar dit niet mogelijk is, zal het zich eerder terughoudend opstellen en - in afwachting van een gelegenheid tot meer uitgebreide reflectie - beperken tot enkele algemene kanttekeningen.

Meer algemeen merkt het Comité op dat het van oordeel is dat nieuwe beleidsinitiatieven pas in overweging kunnen worden genomen nadat de huidige crisissituatie zich enigszins heeft gestabiliseerd, in het bijzonder als het gaat om maatregelen i) waaraan een (grote) budgettaire kost is verbonden en ii) die door de beoogde doelgroep niet of minder als prioritair worden ervaren. Zeker in het licht van de huidige crisis meent het ABC dat een prioritering van de beleidsdoelen van cruciaal belang is.

1 Voorafgaande opmerking

Gelet op de gevraagde adviestermijn van één dag, beschikte het Algemeen Beheerscomité niet over de tijd noch de mogelijkheid om de ontwerptekst aan een onderzoek te onderwerpen. De summiere puntsgewijze toelichting in de adviesvraag van de beleidscel van de minister van zelfstandigen en enkele verduidelijkingen aangebracht door de auteurs binnen de bevoegde administraties, vormen als enige bron de basis voor dit advies.

2 Het ontwerp van programmawet

2.1 Uitbreiding van het vaderschaps- en geboorteverlof

2.1.1 Vaderschaps- en geboorteverlof¹

De zelfstandige die vader of meewouder wordt, heeft recht² op een daguitkering indien hij zijn activiteit onderbreekt in de loop van de 4 maanden die volgen op de geboorte van zijn kind:

- ofwel voor maximaal 10 volledige (of 20 halve) dagen;
- ofwel voor maximaal 8 volledige (of 16 halve) dagen. In dit geval ontvangt hij tevens een eenmalige premie van 135 EUR als vergoeding voor de aankoop van 15 dienstencheques.

¹ Regeerakkoord 2020, p. 73. "We hervormen de verlofstelsels voor ouders zodat er een evenwichtiger verdeling mogelijk wordt tussen mannen en vrouwen bij de opvang van en de zorg voor kinderen. Het geboorteverlof zal stapsgewijs uitgebreid worden van 10 naar 20 dagen. Daarbij zorgen we ervoor dat alle types werknemers in staat zijn het recht ook effectief op te nemen (bv. uitzendarbeid en korte tijdelijke contracten, ...)."

² Op voorwaarde dat men zijn sociale bijdragen heeft betaald voor de twee kwartalen die het kwartaal van de geboorte voorafgaan (of dat men vrijgesteld is geweest van deze betaling) of dat men ambtenaar of werknemer is geweest gedurende deze kwartalen.

De uitkering bedraagt 83,26 EUR per dag onderbreking (of 41,63 EUR per halve dag onderbreking).

2.1.2 Voorstel

De ontwerptekst die voor advies aan het Comité wordt voorgelegd, voorziet in een stapsgewijze optrekking van de duur van het vaderschaps- en geboorteverlof, tot:

- maximaal 15 volledige (of 30 halve dagen) voor geboortes die plaatsvinden vanaf 1 januari 2021;
- maximaal 20 volledige (of 40 halve dagen) voor geboortes die plaatsvinden vanaf 1 januari 2023.

2.2 Pensioenen

2.2.1 Afschaffing van de correctiecoëfficiënt³

Correctiecoëfficiënt

Anders dan in het werknemersstelsel, omvat de pensioenberekening voor zelfstandigen een zogenaamde correctiecoëfficiënt, die de hoogte van het arbeidsinkomen waarmee in de pensioenberekening wordt rekening gehouden, naar beneden herziet. Het onderliggende idee van deze coëfficiënt was dat 1 frank betaald in het zelfstandigenstelsel, rekening houdend met de bijdragevoeten, hetzelfde pensioen moest opleveren als voor 1 frank betaald in het werknemersstelsel.

Sinds de invoering ervan in 1984 (tegelijk met de invoering van het proportioneel pensioen in het stelsel van de zelfstandigen), is de correctiecoëfficiënt meerdere malen aangepast. Dit gebeurde een laatste keer met de wet van 26 mei 2019 tot uitvoering van het ontwerp van interprofessioneel akkoord 2019-2020, die de coëfficiënt voor de jaren vanaf 2019 heeft vastgelegd op 0,691542.

Voorstel

Op grond van de analyse van de correctiecoëfficiënt die door het ABC werd uitgevoerd in zijn advies 2019/07⁴, voorziet de ontwerptekst erin om de correctiecoëfficiënt op 1 te brengen vanaf het jaar 2021 en dit voor de pensioenen⁵ die ingaan vanaf 1 januari 2022. Dit komt de facto

³ Regeerakkoord 2020, p.15 "In het stelsel van de zelfstandigen zal de correctiecoëfficiënt, die gebruikt wordt voor de berekening van het pensioen, afgeschaft worden opdat de zelfstandigen op dezelfde manier een pensioen opbouwen als de werknemers." en p.34 "Het sociaal statuut van de zelfstandigen zal verder worden verbeterd. Daartoe zal de correctiecoëfficiënt in de pensioenberekening van de zelfstandigen worden weggewerkt voor toekomstige loopbaanjaren om zo tot een regeling te komen die identiek is voor werknemers en zelfstandigen. De regering zal tevens kijken hoe meer solidariteit tussen zelfstandigen kan ingevoerd worden in de financiering van het stelsel."

⁴ Advies ABC 2019/07 van 24 april 2019 'De correctiecoëfficiënt in het pensioenstelsel voor zelfstandigen'

⁵ Rustpensioenen, overlevingspensioenen en overgangsuitkeringen

overeen met een afschaffing van de correctiecoëfficiënt voor de pensioenberekening in het zelfstandigenstelsel.

Deze maatregel moet de pensioenberekening in het stelsel van de zelfstandigen en de werknemers te harmoniseren en de vervangingsratio op het moment van de pensionering te op 60 % voor een alleenstaande en op 75 % voor een gezin brengen.

2.2.2 Verhoging van het inkomensplafond voor de pensioenberekening

Momenteel verwijst het maximuminkomen dat in aanmerking wordt genomen voor de pensioenberekening rechtstreeks naar het tussenplafond voor de berekening van de bijdragen, waarboven een bijdragevoet van 14,16 % wordt toegepast. Het ontwerp van tekst dat voor advies aan het Comité wordt voorgelegd :

- schaft de verwijzing naar het tussenplafond van bijdragen af en vermeldt in plaats daarvan een vast bedrag dat overeenstemt met het maximuminkomen (2020) dat in het zelfstandigenstelsel in aanmerking wordt genomen voor de pensioenberekening, d.w.z. 42.310,43 EUR aan de spilindex 103,14 (basis 1996=100);
- voorziet een stapsgewijze verhoging van dit bedrag, naar analogie met de geplande verhoging van het inkomensplafond in het pensioenstelsel van de werknemers. Concreet betekent dit een vermenigvuldiging van het inkomstenplafond met een coëfficiënt van:
 - 1,0238 voor het jaar 2021;
 - 1,0482 voor het jaar 2022;
 - 1,0731 voor het jaar 2023;
 - 1,0986 voor de jaren na 2023.

Deze verhoging van het inkomstenplafond zal tegelijk met de verhogingen van het minimumpensioen plaatsvinden.

2.2.3 Ontkoppeling tussen de pensioenminima en andere uitkeringsbedragen

Het ontwerp van programmawet voorziet tevens in de afschaffing, vanaf 1 januari 2021, van de koppeling die bestaat tussen het bedrag van de uitkering van het overbruggingsrecht en het bedrag van het minimumpensioen. De actuele bedragen van de uitkering in het kader van het overbruggingsrecht zullen dus voortaan nominaal worden ingeschreven in de wet van 22 december 2016 houdende invoering van een overbruggingsrecht ten gunste van zelfstandigen.

Deze maatregel past in het bredere streven van de regering om het bedrag van de sociale uitkeringen te ontkoppelen van het bedrag van het minimumpensioen in de stelsels van de werknemers en de zelfstandigen, met het oog een substantiële verhoging van de pensioenminima.

De ontwerp tekst laat de Koning overigens toe om het bedrag van de uitkering in het kader van het overbruggingsrecht aan te passen bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad.

Tegelijk met deze maatregel wordt tevens voor advies aan het Comité een ontwerp van koninklijk besluit voorgelegd dat beoogt de mantelzorguitkering te ontkoppelen van het minimumpensioen. Zoals voor het overbruggingsrecht, zal voortaan het actuele bedrag

nominaal worden opgenomen in het koninklijk besluit van 27 september 2015 houdende toekenning van een uitkering ten voordele van de zelfstandige die zijn beroepsactiviteit tijdelijk onderbreekt om zorgen te geven aan een persoon.

2.3 Financiering van de sociale zekerheid

2.3.1 Afwijkingen ten gevolge van de coronacrisis

Het ontwerp van programmawet dat voor advies aan het Comité wordt voorgelegd, brengt twee afwijkingen aan m.b.t. de financiering van de sociale zekerheid die noodzakelijk zijn gebleken ten gevolge van de coronacrisis. De ene afwijking betreft de alternatieve financiering van de geneeskundige verzorging in 2020, de andere de bedragen van de alternatieve financiering die aan de globale beheren worden toegewezen in 2021.

Alternatieve financiering van de geneeskundige verzorging

De sector Geneeskundige verzorging wordt gefinancierd met behulp van de eigen ontvangsten van het RIZIV en van de beperkte financiële tussenkomst van de Globale Beheren. Het verschil tussen deze ontvangsten enerzijds en de behoeften van de sector geneeskundige verzorging anderzijds wordt gedekt door een financiering van het saldo (§ 1 quater). De Globale Beheren voorzien in die saldo-financiering maar zij ontvangen hiervoor een gelijk bedrag aan alternatieve financiering, voortkomende uit BTW-ontvangsten.

Er is gebleken dat de BTW-ontvangsten in 2020 onvoldoende zijn, als gevolg van de coronacrisis, om alle wettelijk voorziene financieringen uit deze inkomsten te waarborgen. In geval van een tekort van deze financieringsbron is er wettelijk in voorzien dat een extra bedrag voorafgenomen wordt op het netto geïnde bedrag van de accijnzen op tabak, ten belope van het tekort van de BTW-ontvangsten. In 2020 is echter ook de opbrengst van de accijnzen op tabak ontoereikend om aan de financieringsbehoeften te voldoen.

Bijgevolg voorziet het ontwerp van programmawet in een afwijking waardoor het nodige extra bedrag voor de alternatieve financiering van de geneeskundige verzorging kan worden voorafgenomen uit de opbrengst van de bedrijfsvoorheffing in de plaats van de ontvangsten van de accijnzen op tabak.

Alternatieve financiering die aan de globale beheren wordt toegewezen

Tijdens de periode 2017-2020, en dit teneinde de gevolgen van de taxshift te compenseren, werd een bijkomend bedrag aan alternatieve financiering toegevoegd aan het basisbedrag van de alternatieve financiering. Vanaf 2021 is er wettelijk in voorzien om het bedrag van de alternatieve financiering dat gekoppeld is aan de taxshift, op te nemen in het basisbedrag, volgens het percentage van de BTW-ontvangsten en van de roerende voorheffing waarmee dat bedrag overeenstemt.

De coronacrisis heeft echter tot gevolg dat de ontvangsten van deze twee financieringsbronnen onvoldoende representatief zijn en geen adequate basis vormen om deze operatie uit te voeren. In afwachting van een terugkeer naar het normale, legt het ontwerp van programmawet een forfaitair bedrag vast inzake alternatieve financiering voor elk globaal beheer in 2021. Voor het stelsel van de zelfstandigen gaat het om 1.459.169 duizend euro

voorafgenomen van de BTW-ontvangsten en 693.952 duizend euro voorafgenomen van de ontvangsten uit roerende voorheffing⁶.

Dit bedrag houdt rekening met een herziening van de nettokosten van de taxshift en met de integratie van de nieuwe bedragen die op die manier voor de taxshift in aanmerking worden genomen bij de berekening van de minimumbedragen.

2.3.2 Evenwichtsdotaties⁷

Op dit ogenblik, en dit teneinde het financieel evenwicht van de globale beheren te waarborgen, worden de eventuele tekorten gecompenseerd via het mechanisme van de evenwichtsdotaties. Sinds de hervorming van de financiering van de sociale zekerheid in 2017 worden de bedragen van de evenwichtsdotaties vastgelegd op het niveau van de globale beheren. Zij worden op zodanige wijze berekend dat de budgettaire rekeningen van de Globaal beheren geen overschot noch een tekort optekenen. De evenwichtsdotatie van het stelsel van de zelfstandigen mag bovendien niet minder bedragen dan 1/9e van de evenwichtsdotatie die aan het stelsel van de werknemers wordt toegewezen, zonder dat dit aanleiding mag geven tot een boni in het stelsel van de zelfstandigen.

De toepassing van het hervormde dotatiemechanisme was gepland voor de periode 2017- 2020. Ten laatste in september 2020 moest een evaluatie hebben plaatsgevonden teneinde over een verlenging te beslissen.

In het ontwerp van programmawet wordt gepland om het mechanisme van de evenwichtsdotaties voor onbepaalde duur te verlengen. Bijgevolg is de evaluatie ervan niet meer nodig.

Naast deze verlenging wijzigt het ontwerp van programmawet tevens de lijst van responsabiliseringsfactoren die in aanmerking worden genomen bij het vaststellen van het definitief bedrag van de evenwichtsdotatie. Die factoren zijn voortaan:

- de gerealiseerde impact van de akkoorden die door de sociale partners zijn gesloten en die financiële gevolgen hebben;
- de gerealiseerde impact van beslissingen die door de regering zijn genomen en die financiële gevolgen hebben.

⁶ Deze bedragen omvatten zowel het basisbedrag als het bijkomend bedrag aan alternatieve financiering.

⁷ Regeerakkoord 2020, p.14 "*De evenwichtsdotaties aan de stelsels van sociale zekerheid worden voor onbepaalde duur verlengd in de wet tot hervorming van de financiering van de sociale zekerheid. De definitieve bedragen van de evenwichtsdotaties worden vastgelegd rekening houdend met de gerealiseerde impact van beslissingen die door de regering zijn genomen en die een financiële impact hebben, evenals de akkoorden die door de sociale partners zijn gesloten en die een financiële impact hebben.*"

3 Advies van het Comité

3.1 Timing van de adviesvraag

Het ABC merkt op dat het gevraagd werd om binnen een zeer strikt tijds kader van 1 werkdag een advies uit te brengen over een ontwerp van programmawet dat maatregelen voor zelfstandigen omvat die:

- voortvloeien uit of uitvoering geven aan principiële beleidskeuzes en/of;
- fundamentele principes raken van het sociaal statuut en/of;
- belangrijke budgettaire implicaties hebben, afzonderlijk maar zeker ook in hun geheel.

Het tijdsbestek waarbinnen het om advies gevraagd wordt, laat het Comité niet toe om voldoende kennis te nemen van de voorgestelde maatregelen (zowel inhoudelijk als legistiek-technisch) en deze grondig te beoordelen op hun mogelijke merites en hun gevolgen. Het Comité is bijgevolg niet in de mogelijkheid om er met volledige kennis van zaken en dus op een onderbouwde wijze advies over uit te brengen. Dit is volgens het Comité problematisch, zeker gegeven de aard en de draagwijdte van sommige van de voorgestelde maatregelen.

Het comité begrijpt overigens niet wat de vooropgestelde hoogdringendheid rechtvaardigt, gegeven dat sommige maatregelen of aspecten ervan pas ingaan op veel latere datum (oktober 2021, op 1 januari 2022, 2023 of 2024).

Waar mogelijk zal het Comité verwijzen naar de standpunten ingenomen in reeds eerder uitgebrachte adviezen. Waar dit niet mogelijk is, zal het zich eerder terughoudend opstellen en - in afwachting van een gelegenheid tot meer uitgebreide reflectie - beperken tot enkele algemene kanttekeningen.

Het ABC wenst, naar aanleiding van de (te) strakke timing, te benadrukken dat de grondige voorbereiding en uitgebreide bespreking van dossiers in de schoot van het Comité, een noodzakelijke voorwaarde vormt voor de kwaliteit van de adviesverstrekking die het nastreeft.

In het verleden is overduidelijk gebleken dat een kwaliteitsvolle adviesverstrekking tot coherente wetgeving leidt en fouten voorkomt, ook wanneer niet alle leden zich in de voor advies voorgelegde maatregelen konden vinden, vragen hadden bij het prioritaire karakter ervan of kanttekeningen plaatsten bij de mogelijke budgettaire gevolgen ervan voor het sociaal statuut.

Daarnaast hecht het Comité veel belang aan de financiële houdbaarheid van maatregelen voor het sociaal statuut, op middellange en lange termijn. Het Comité heeft dan ook de traditie om de budgettaire evolutie van het sociaal statuut zorgvuldig op te volgen en nieuwe voorstellen te toetsen op hun budgettaire impact voor het stelsel. Gelet op het feit dat enerzijds sommige maatregelen die voor advies worden voorgelegd niet of enkel op korte termijn werden gebudgetteerd, en anderzijds de mogelijkheid ontbrak om de ramingen die wel ter beschikking

werden gesteld grondig en in hun totaliteit⁸ te bestuderen, kan het comité zijn normale rol als beheerder van het sociaal statuut niet vervullen.

Het Comité vraagt dan ook met aandring om voortaan te waken over de noodzakelijke randvoorwaarden om op een kwaliteitsvolle en ernstige manier te kunnen (blijven) werken, d.w.z. dat het Comité voldoende tijd krijgt om zich over nieuwe adviesvragen te buigen en het voldoende geïnformeerd wordt over het beleidsvoorbereidend proces dat daaraan voorafgaat. Dit zou volledig in lijn zijn met het engagement dat de regering in haar beleidsverklaring heeft vooropgesteld om beleid te voeren met respect voor het sociaal overleg.

3.2 Beleidsprioriteiten

In zijn document 'aandachtspunten voor de volgende legislatuur'⁹ gaf het ABC aan dat bij een eventuele verbetering of uitbreiding van de sociale bescherming, rekening moet worden gehouden met de wensen en noden van diegene op wie de bescherming van toepassing is. Het merkte daarbij op dat uit bevragingen van zelfstandigen blijkt dat er voor wat betreft de verbetering van het sociaal statuut, prioritair zou moeten ingezet worden op :

- een verhoging van het pensioenbedrag voor de proportionele pensioenen;
- een verbetering van de bescherming in geval van arbeidsongeschiktheid.

Midden 2020 voegde het Comité daaraan ook de ondersteuning toe van zelfstandigen die professioneel getroffen worden door de Coronacrisis en als gevolg daarvan een aanzienlijke inkomensdaling ondervinden en dit zolang daar nood aan is. Het Comité vraagt dat men met deze elementen rekening zou houden bij het nemen van nieuwe initiatieven.

Zeker in het licht van de huidige crisis meent het ABC dat een prioritering van de beleidsdoelen van cruciaal belang is. De Coronacrisis heeft tot dusver immers een ongeziene impact gehad op de Globale Financiële Beheren en voorlopig blijft de onzekerheid groot over het verdere verloop van de pandemie en de budgettaire gevolgen ervan voor de stelsels van sociale zekerheid. Volgens het Comité is het dan ook eerder aangewezen om nieuwe beleidsinitiatieven pas in overweging te nemen nadat de crisissituatie zich enigszins heeft gestabiliseerd, in het bijzonder als het gaat om maatregelen i) waaraan een (grote) budgettaire kost is verbonden en ii) die door de beoogde doelgroep niet of minder als prioritair worden ervaren.

3.3 Voorgestelde maatregelen

3.3.1 Vaderschaps- en geboorteverlof

Het Comité neemt er kennis van dat met het voorstel tot uitbreiding van het vaderschaps- en geboorteverlof uitvoering wordt gegeven aan een engagement uit het regeerakkoord om de verlofstelsels voor ouders te hervormen zodat er een evenwichtigere verdeling mogelijk wordt tussen mannen en vrouwen bij de opvang van en de zorg voor kinderen.

⁸ De maatregelen werden bovendien als losse punctuele beleidsinitiatieven begroot, zonder rekening te houden eventuele wisselwerking

⁹ ABC-document van 25 juni 2020 'Aandachtspunten voor de komende legislatuur' (geactualiseerde versie)

Aangezien er vanuit de zelfstandigen geen concrete vraag is voor een versterking van dit verlofstelsel, is de voorgestelde uitbreiding volgens het Comité geen maatregel die gegeven de huidige omstandigheden prioritair is en dus om een snelle invoering vraagt.

Los van het principiële voorbehoud bij de voorgestelde maatregel, heeft het Comité nog de volgende technische opmerkingen bij het ontwerp van koninklijk besluit dat er mede uitvoering aan moet geven :

1. In de aanhef moet worden verwezen naar het te wijzigen KB van 27 september 2015;
2. In art. 1 het getal "1291,69 euro" duidelijker weergegeven als "1.291,69 euro";
3. In art. 1 een regel open laten tussen de verschillende leden van het te vervangen art. 4, § 1;
4. In art. 2 "deze wet" vervangen door "dit besluit".

3.3.2 Pensioenen

Afschaffing correctiecoëfficiënt

Het voorstel tot afschaffing van de correctiecoëfficiënt beantwoordt aan een concrete vraag van het Comité, die uitgebreid werd onderbouwd in het ABC-advies 2019/07¹⁰. Deze vraag volgde op een studie van het Comité waaruit bleek¹¹ dat de toepassing van de correctiecoëfficiënt niet langer gerechtvaardigd is. Het pleidooi voor de schrapping van de coëfficiënt uit de pensioenformule past(e) bovendien in de ruimere vraag van het Comité naar de versterking van de proportionele pensioenen van de zelfstandigen (cf. supra).

Het Comité merkt bovendien op dat in de uitgevoerde studie uitdrukkelijk rekening werd gehouden met de actuele bijdrage-inspanningen van zelfstandigen. Voor het Comité is deze geplande hervorming dan ook een eerste stap naar een pensioenopbouw die meer in overeenstemming is met de bijdrage-inspanningen van - en dus rechtvaardiger is voor - de zelfstandigen. In die zin is de mogelijke idee dat deze maatregel gepaard zou moeten gaan met ingrepen aan de bijdragezijde, voor het Comité absoluut zonder voorwerp.

Minimumpensioen

In het verleden wees het Comité er meermaals op dat het optrekken van het minimumpensioen een enorme budgettaire meeruitgave betekent voor de pensioenstelsels¹². Dit geldt in het bijzonder voor het pensioenstelsel van de zelfstandigen, dat gekenmerkt wordt door een groot aandeel pensioengerechtigden met een minimumuitkering. Het Comité vroeg zich daarbij telkens af op welke manier men deze maatregel zou financieren. Het Comité herhaalt deze

¹⁰ Advies 2019/07 : De correctiecoëfficiënt in het pensioenstelsel voor zelfstandigen van 24 april 2019

¹¹ Op basis van i) een eenvoudige actualisering van de berekeningsparameters, ii) een macro-analyse van de pensioenbijdragevoet en iii) een rentabiliteitsanalyse op microniveau

¹² Verslag 2014/03 van 27 november 2014 'Naar een nieuwe pensioenhervorming: een lezing vanuit het zelfstandigenstelsel van de pensioenvoorstellen opgenomen in het Federaal Regeerakkoord' ; Verslag 2018/01 van 16 januari 2018 'Opmerkingen en aandachtspunten van het ABC bij de mogelijke invoering van een pensioenberekening op basis van punten in het zelfstandigenstelsel'

bezorgdheid in het kader van het huidige voorstel, en in het bijzonder gegeven de actuele budgettaire context.

Het Comité wees er in het verleden tevens op dat een substantiële verhoging van de pensioenminima in het zelfstandigenstelsel betekent dat de spanning tussen de minimumpensioenen en de maxima quasi volledig verdwijnt. Om dit tegen te gaan en dus het verzekeringskarakter te bewaren, voorziet het ontwerp van programmawet de verhoging van het inkomensplafond dat van toepassing is bij de pensioenberekening. Het Comité wijst er echter op dat in het zelfstandigenstelsel met deze ingreep wordt geraakt aan een fundamenteel element van het sociaalverzekeringsprincipe (cf. infra).

Het Comité wil er bovendien ook op wijzen dat, ongeacht de ingreep inzake het maximumplafond, de hier voorgestelde verhoging van de pensioenminima ertoe zal leiden dat in de komende jaren een nog groter deel van de zelfstandige gepensioneerden een minimumvergoeding zal ontvangen en niet een pensioen dat wordt berekend op basis van hun inkomsten en bijdragen. De voorgestelde maatregel heeft immers een onmiddellijke weerslag op de totaliteit van het pensioenbedrag, terwijl een maatregel zoals de afschaffing van de correctiecoëfficiënt daarentegen zeer geleidelijk leidt tot een verbetering van de pensioenen. Overigens is een evolutie naar de forfaitarisering van de zelfstandigenpensioenen problematisch voor het Comité en druist in tegen de prioriteiten die het heeft vastgelegd (cf. supra).

Optrekken van het inkomensplafond voor de pensioenberekening

Vandaag bouwt een zelfstandige pensioenrechten op, uitsluitend voor het inkomensdeel waarop hij het hoogste bijdragepercentage van 20,5% betaalt. Het pensioenplafond stemt immers overeen met het tussenplafond dat geldt bij de bijdrageberekening. Tegenover het inkomensdeel waarop de zelfstadige een lager bijdragepercentage van 14,16% betaalt, staan vandaag geen pensioenrechten.

De voorgestelde verhoging van de inkomensgrens voor de pensioenberekening doorbreekt dit principe en leidt ertoe dat niet langer tegenover elk pensioenrecht eenzelfde bijdrage staat. Voor het Comité is dit zeer problematisch en het brengt over deze maatregel dan ook een uitgesproken negatief advies uit.

Het comité wijst er overigens op dat de verhoging van het pensioenplafond wordt gemotiveerd door het feit dat de maximumpensioenen gelijke tred moeten houden met de verhoging van de minimumpensioenen maar dat de afschaffing van de correctiecoëfficiënt ook de maximumpensioenen verhoogt.

Verder merkt het Comité op dat deze ingreep op korte en middellange termijn weliswaar geen of nauwelijks een budgettair effect heeft, maar dat er op langere termijn wel een exponentiële evolutie van de uitgaven kan verwacht worden. Het Comité meent dan ook dat dergelijke maatregel niet kan genomen worden zonder dat er enige raming van het budgettaire verloop voorligt.

Het merkt daarbij meteen ook op dat een verhoging van pensioenplafond nefaste effecten kan hebben die indruisen tegen de basisprincipes van de bestaande solidariteitsmechanismen binnen het stelsel van de zelfstandigen.

Koppeling tussen de pensioenminima en andere uitkeringsbedragen

Het Comité betreurt dat niet de nodige tijd wordt genomen om grondig te na te gaan welke de (principiële) implicaties zijn van het loslaten van de koppeling tussen het minimumpensioen en de andere uitkeringsbedragen in het sociaal statuut. Volgens het Comité vereist dergelijk voorstel een debat ten gronde, bijvoorbeeld over de wenselijkheid om in de verschillende takken van het sociaal statuut al dan niet te komen tot een ander niveau van (minimum)bescherming¹³. Zonder dergelijke voorafgaandelijke denkoefening is het voor het Comité te voorbarig om over de voorgestelde ontkoppeling een advies uit te brengen. Het comité is bereid deze denkoefening op korte termijn te realiseren en vraagt in afwachting daarvan deze maatregel niet uit te voeren.

3.3.3 Financiering sociale zekerheid

Het Comité brengt een positief advies uit over de bepalingen die inzake de financiering van de sociale zekerheid zijn opgenomen in het ontwerp van programmawet en die betrekking hebben op het Globaal Financieel Beheer Zelfstandigen.

Namens het Algemeen Beheerscomité voor het sociaal statuut der zelfstandigen, op 3 november 2020:

Veerle DE MAESSCHALCK,

Secretaris

Jan STEVERLYNCK,

Voorzitter

¹³ Bv. een gepensioneerde zelfstandige die recht zou hebben op een hoger vervangingsinkomen dan een actieve zelfstandige.